

İslam'da bilgi kaynakları

İslam dini, insanın yaptığı her şeyi, bilinçli olarak yapmasını ister. Bu açıdan insanın her davranışının bilgiye dayalı olmasını öğütler. Dinimize göre doğru bilginin kaynağı üçtür: **Selim akıl, doğru haber** ve **salim duyular**.

Salim akıl

İnsan, aklıyla iyiyi, kötüyü, doğruyu ve yanlış, faydalı ve zararlı olanı kavrar. İradesi ile de seçimini yapar ve buna göre de sorumlu tutulur. Allah'a hakkıyla kulluk edebilmek için Kur'an'ın ne dediğini anlamak, neleri yapmak ve nelerden kaçınmak gerektiğini bilmek gerekir.

İslam dini kendisini akıllı temellendiren bir dindir. Aklı kullanıp Kur'an'ı anlamaya çalışmak kadın-erkek her Müslümanın görevlerindendir. İslam alimleri akla dünya ve ahiret mutluluğunu kazanmaya vesile olması dolayısı ile büyük değer vermişlerdir.

Selim akıl, insanın doğru karar vermesini sağlayan, yaratılışındaki temizliği koruyan akıllıdır. Aklın Selim olarak adlandırılmasının sebebi, doğru bilgiye ancak sağlam, şartlanmamış düşünme ve karar verme yetkisine sahip akıl ile ulaşılabilceğinden dolayıdır. Şartlanmış , içinde yaşanılan kültürün düşünme biçimleri ile olay ve olgulara yaklaşan akıl, bilginin kaynağı olarak değerlendirilmek.

Kur'an'da pek çok ayette " Hâlâ aklınızı çalıştırmayacak mısınız?" (Hud [11] 51) "Hâlâ düşünüp ibret almıyor musunuz?" (Müminun [23] 85) denilerek insanların akıllarını kullanmaları emredilmektedir.

Başka bir ayette ise şöyle buyurulmaktadır: " Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim sahipleri için elbette ibretler vardır." (Ali İmran [3] 190)

Biruni: "Benim bilimle uğraşma sebebim Ali İmran suresi 191 ayettir. "

Onlar ki ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı hatırlarlar, göklerin ve yerin yaratılışı konusunda derinlemesine düşünürler: "Rabbimiz, Sen bunları boşuna yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateş azabından koru." derler (Ali İmran 191)

İslam, akıl ve mantık dini midir?

İslamiyet akıl ve mantık dinidir demek yanlıştır. Çünkü İslam'ın temeli vahiy, Yani Allah'ın istek ve emirleridir. Dinin bazı emir ve yasakları vardır ki, akıl onları kavrayamaz. Ama dinin emirleri akla aykırı değildir. Onun için dinde temel imandır. Felsefede ise temel akıldır. Felsefe aklın kabul etmediği şeyleri yok sayar. Ama şu da var ki, dinin kurallarının neredeyse hepsinin akıl ve mantıkla kavranabilen sebep ve faydaları bulunur.

Kur'an insanları devamlı uyarak,onları düşünmeye, eskiyi sırf eski olduğu için taklide değil, düşünerek yanlışlarını ayıklamaya çağırır: "Onlara:" Allah'ın indirdiğine ve elçisine gelin" denilse, "Atalarımızda gördüğümüz bize yeter" derler. Ya ataları bir şeyi bilememiş ve doğru yolu bulamamışlarsa? "(Maide[5]

104)

Doğru / Sadık Haber

Haberin bilgi kaynağı olabilmesi için doğru olması gerekir. Onun için İslam'da bilgi kaynağı olan haber, haberi Sadık yani doğru haber olarak adlandırılır. **Doğru Haber** ise **vahiy** ve **mütevatir haber** olmak üzere ikiye ayrılır. **Vahiy**, Allah'ın bir melek aracılığıyla özel bir kulunu gizli bir bilgi ile bilgilendirmesi yoludur. Vahiy, insanlara inanç esasları, ibadetler, evrensel ahlak ilkeleri ve insanlar arası ilişkileri düzenleyen konularda bilgiler verir. Bu sayede İnsan neye inanacağız,

nasıl ibadet edeceği, hangi ahlaki ilkelere uyacağı ve insanlar arası ilişkilerde nelere dikkat etmesi gerektiği konularında bilgi sahibi olur.

Kur'an'ın temel amaçları

1-Doğru bilgi 2-Doğru İnanç 3-Doğru davranış

Doğru bilgi ile donatılmış olan insan, Allah'a ve onun yarattıklarına karşı sorumluluklarının bilincinde olur.

Mütevâtir haber

Yalan üzerinde birleşmeleri mümkün olmayan bir topluluğun vermiş olduğu habere denilir. Buna göre Kur'an'da aynı zamanda Mütevâtir bir haberdir çünkü yalan üzerine birleşmesi mümkün olmayan bir topluluk tarafından bugüne kadar nakledilmiş ilahi bir kitaptır.

Salim duyular

Duyu: Dış dünyanın uyarılarını görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma organları ile algılama yeteneği. **Duygu:** his **Salim duyular** herhangi bir etkenle kendisine ait özelliğini kaybetmemiş işitme, görme, koku alma, tatma ve dokunma duyularına denilir. Çünkü bu duyularla elde edilen bilginin doğru olabilmesi için sağlam olmaları gerekir. İnsanı bilgiye ulaştıran yollardan birisi, gözlem yapmaktır.

Bilginin 2 kaynağı vardır bilimsel bilgi, dini bilgi. Bilimsel bilgi insanların nasıl oluştuğunu, nasıl doğup büyüdüğünü araştırırken, dini bilgiler insanın hangi amaçla var olduğunu, nasıl yaşaması gerektiğini, davranışlarının nasıl olması gerektiğini açıklar. Bilgi ahlakı, kullanımı ve muhafazası en az bilgi elde etmek kadar önemlidir. bilgi, kötü niyetli İnsanların eline geçtiğinde felakete dönüşebilmektedir. özellikle son iki yüzyılda İnsanlık bu sebepten büyük acılar çekmiştir. Savaşların yaşanması, atom bombasının kullanılması, tabii kaynakların hızla yok edilmesi ve çevre felaketleri bilginin kötüye kullanılmasının sonuçlarıdır.

İslam inancında imanın mahiyeti

İmanın tarifi şöyledir: iman, kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve organlar ile amel etmektir. İslam dininin temeli inançtır. Müslüman olmak iman etmekle başlar ve iyi bir Müslüman olmak için iman gerektirdiği şeyleri yapmakla devam eder. **Akaid** İslam'da inanılması farz olan hususlar, dinin temel kural ve hükümleridir.

İman , Tasdik, İkrar, Bilgi, Amel ilişkisi

İman tasdik ilişkisi: iman, önce kalp ile tasdiktir, kabul etmektir. Kişinin inanıp inanmadığı önce kalpte belli olur. Dolayısıyla bir kişinin gerçekten Mümin olup olmadığını sadece yüce Allah bilir. Dinde zorlamanın hiçbir şekli yoktur. iman kalp ile tasdik olduğu için kalp üzerinde de herhangi bir baskı yapılmaz.

İman ikrar ilişkisi: imanın temel unsuru, kalbin tasdikidir. İman, aynı zamanda dil ile ikrardır dil ile ifade edilmesidir dışı kalbindeki imanını ikrar ederse mümin olarak tanınıp bilinir ve Müslüman muamelesi görür ikrar yani kalpte bulunan imanın dil ile söylenmesi imanın bir parçası değil adeta onun dünyevi şartıdır.

İman amel ilişkisi: amel etmek, imanın tamamlayıcı ve onu kuvvetlendiren unsurudur. İman ile amel birbirinin alternatifi değil birbirinin tamamlayıcısıdır. İman kendisini iş ve eylemlerde gösterir. Salih ameller, imanın meyvesidir. Kur'an'da pek çok ayette iman ile Salih amel yanyana zikredilir " Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekatı verenlerin mükafatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur onlar Mahzun da olmayacaklardır."

İman Bilgi ilişkisi: İmanın oluşumunda bilginin önemli bir yeri vardır. İnanan kişinin neye, niçin inanacağını bilmesi gerekir. Fakat iman konusunda bilgi sahibi olmak.,iman etmek için yeterli

değildir. Çünkü inanç esasları konusunda bilgi sahibi olmasına rağmen iman etmeyen insanlar da vardır. Dolayısı ile iman yalnızca bilgi ile oluşmaz ve olgunlaşma. Niteliği açısından iman tahkiki ve taklidi olarak ikiye ayrılır. **Taklidi iman**: Delile ve araştırmaya dayanmaz inançta sığ ve yetersiz, ibadetlerde bilinçsiz ve coşkusu dur. Taklitçilik, Allah'ın insana en büyük nimetlerinden olan aklı kullanmamak, başkalarına körü körüne uyumaktır. İnsan aklı sayesinde taklitten kurtulur. **Tahkiki/bilinçli iman** aklını kullanarak bilinçli olarak inandığı için sağlam bir imana sahiptir. imanını hayatına yansıtır.

Mümin kimdir? inanılması gereken bütün değerlere inanan ve teslim olan, inandığı bütün değerlere güvenen, kendisini güvende hissedene ve çevresine güven veren kişidir.

Kur'an'dan mesajlar: İsrâ suresi 36. ayet bilgi, bilgi elde etme yolları ve bilginin getirdiği sorumluluğa değinilir

"Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme.Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur. "

Mülk Suresi 23 ayette de bilgi ve bilgi edinme yollarına değinilir; Yüce Allah şöyle buyuruyor.

"Resulüm de ki sizi yaratan, size işitme duyusu, gözler ve kalpler veren O'dur ne az şükrediyorsunuz!"